Γιάννης Αλεξανδράκης
Βασίλης Καραγιάννης
Κώστας Ραπτόπουλος

Η Γραμματική
του Δημοτικού σχολείου

Γ΄ Δημοτικού

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχων δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, εφόσον η υπογραφή προβλέπεται από τη σύμβαση.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη
Βιβλία για την εκπαίδευση / Δημοτικό / Γλώσσα
Γιάννης Αλεξανδράκης, Βασίλης Καραγιάννης, Κώστας Ραπτόπουλος,
Η Γραμματική του Δημοτικού σχολείου, Γ΄ τάξη
Εικονογράφηση: Ζαχαρίας Παπαδόπουλος
Μακέτα εξωφύλλου: Εύη Καλλιονάκη
Διορθώσεις: Άννα Κόνδη
Υπεύθυνη έκδοσης: Χαρά Κόκκιου
Σελιδοποίηση: Χριστίνα Κωνσταντινίδου
Φιλμ – μονταζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση
Copyright© Σ. Πατάκης Α.Ε.Ε.Δ.Ε. (Εκδόσεις Πατάκη) και Γ. Αλεξανδράκης, Β. Καραγιάννης, Κ. Ραπτόπουλος, Αθήνα, 2015
Η παρούσα έκδοση αποτελεί αναμορφωμένη και συμπληρωμένη έκδοση του ομώνυμου βιβλίου που κυκλοφόρησε από τις Εκδόσεις Πατάκη Ιανουάριο 2001 με ISBN 978-960-378-872-0
Πρώτη έκδοση της παρούσας αναμορφωμένης και συμπληρωμένης έκδοσης, Αύγουστος 2015
Κ.Ε.Τ. 5990 – Κ.Ε.Π. 609/15
ISBN 978-960-16-3990-1

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ),
570 09, ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,
ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου 7

Μάθημα 1: Φθόγγοι και γράμματα 9
Μάθημα 2: Φωνήεντα και σύμφωνα 12
Μάθημα 3: Τα δίψηφα φωνήεντα και οι συνδυασμοί αυ και ευ 15
Μάθημα 4: Τα δίψηφα σύμφωνα 18
Μάθημα 5: Οι δίφθογγοι 20
Μάθημα 6: Οι λέξεις 23
Μάθημα 7: Οι συλλαβές 25
Μάθημα 8: Λήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα 27
Μάθημα 9: Ο συλλαβισμός των λέξεων 28
Μάθημα 10: Η πρόταση 32
Μάθημα 11: Ο τόνος 35
Μάθημα 12: Τα σημεία της στίξης 38
Μάθημα 13: Πάθη φωνηέντων 42
Μάθημα 14: Πάθη συμφώνων 45
Μάθημα 15: Τα μέρη του λόγου 47
Μάθημα 16: Τα άρθρα 50
Μάθημα 17: Τα ουσιαστικά 53
Μάθημα 18: Κύρια και κοινά ουσιαστικά 56
Μάθημα 19: Συγκεκριμένα και αφηρημένα ουσιαστικά 59
Μάθημα 20: Τα γένη των ουσιαστικών 61
Μάθημα 21: Οι αριθμοί των ουσιαστικών 63
Μάθημα 22: Οι πτώσεις των ουσιαστικών 66
Μάθημα 23: 1ο Επαναληπτικό κριτήριο 69
Μάθημα 24: 2ο Επαναληπτικό κριτήριο 71
Μάθημα 25: Ουσιαστικά ισοσύλλαβα και ανισοσύλλαβα 73
Μάθημα 26: Κλίση των ουσιαστικών 76
Μάθημα 27: Αρσενικά ανισοσύλλαβα σε -ας (πληθ.: -άδες) 79
Μάθημα 28: Αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ης (πληθ.: -ες) 82

Μάθημα 29: Αρσενικά ανισοσύλλαβα σε -ής (πληθ.: -ήδες) 85
Μάθημα 30: Αρσενικά ανισοσύλλαβα σε -ης (πληθ.: -ηδες) 87
Μάθημα 31: Αρσενικά ανισοσύλλαβα σε -ές και -ούς (πληθ.: -έδες και ούδες)..... 89
Μάθημα 32: Αρσενικά ισοσύλλαβα σε -ος (πληθ.: -οι) 92
Μάθημα 33: Επανάληψη στα αρσενικά ουσιαστικά 96
Μάθημα 34: Κλίση των θηλυκών 99
Μάθημα 35: Θηλυκά ισοσύλλαβα σε -η (πληθ.: -ες) 103
Μάθημα 36: Θηλυκά ανισοσύλλαβα σε -ά και -ού..... 107
Μάθημα 37: Κλίση των ουδετέρων..... 110
Μάθημα 38: Ουδέτερα ισοσύλλαβα σε -ι (πληθ.: -ια) 113
Μάθημα 39: Ουδέτερα ισοσύλλαβα σε-ος (πληθ.: -η) 116
Μάθημα 40: Ουδέτερα ανισοσύλλαβα σε -μα (πληθ.: -ματα) 119
Μάθημα 41: Ουδέτερα ανισοσύλλαβα σε -σιμο (πληθ.: -σίματα)..... 122
Μάθημα 42: Η έννοια των επιθέτων 125
Μάθημα 43: Κλίση των επιθέτων σε -ος, -η, -ο 127
Μάθημα 44: Κλίση των επιθέτων σε -ος, -α, -ο 131
Μάθημα 45: Κλίση των επιθέτων σε -ός, -ιά, -ό 135
Μάθημα 46: Κλίση των επιθέτων σε -ης, -α, -ικο 138
Μάθημα 47: Το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ 141
Μάθημα 48: Επανάληψη στα επίθετα 143
Μάθημα 49: Τα παραθετικά των επιθέτων 147
Μάθημα 50: Τα αριθμητικά - απόλυτα αριθμητικά..... 150
Μάθημα 51: Αριθμητικά (συνέχεια) 155
Μάθημα 52: Οι αντωνυμίες (γενικά) 157
Μάθημα 53: Οι κτητικές αντωνυμίες 160
Μάθημα 54: Οι ερωτηματικές αντωνυμίες 163
Μάθημα 55: Οι οριστικές αντωνυμίες 166
Μάθημα 56: Οι αόριστες αντωνυμίες 167
Μάθημα 57: Οι δεικτικές αντωνυμίες..... 169
Μάθημα 58: Οι αναφορικές αντωνυμίες 172
Μάθημα 59: Η έννοια των ρημάτων 175
Μάθημα 60: Ρήμα, υποκείμενο, αντικείμενο 179

Μάθημα 61: Διάκριση ενεργητικών και παθητικών ρημάτων 182
Μάθημα 62: Διάκριση αριθμών και προσώπων των ρημάτων 184
Μάθημα 63: Το βοηθητικό ρήμα «έχω» 187
Μάθημα 64: Το ρήμα «είμαι» 189
Μάθημα 65: Ενεργητική φωνή – Η οριστική ενεστώτα 191
Μάθημα 66: Η οριστική του παρατατικού 194
Μάθημα 67: Η οριστική του εξακολουθητικού μέλλοντα 197
Μάθημα 68: Η οριστική του συνοπτικού μέλλοντα 200
Μάθημα 69: Η οριστική του αορίστου 203
Μάθημα 70: Η οριστική του παρακειμένου 206
Μάθημα 71: Η οριστική του υπερσυντέλικου 209
Μάθημα 72: Η οριστική του συντελεσμένου μέλλοντα 212
Μάθημα 73: Πώς γράφονται τα ρήματα 215
Μάθημα 74: Πώς γράφονται τα ρήματα (συνέχεια) 216
Μάθημα 75: Μαθαίνω να γράφω σωστά τις καταλήξεις των ρημάτων . . 218
Μάθημα 76: Παθητική φωνή – Η οριστική του ενεστώτα και του παρατατικού 220
Μάθημα 77: Η οριστική του εξακολουθητικού και συνοπτικού μέλλοντα . . 224
Μάθημα 78: Η οριστική του αορίστου 227
Μάθημα 79: Η οριστική του παρακειμένου, του υπερσυντέλικου και του συντελεσμένου μέλλοντα 230
Μάθημα 80: Ταξινόμηση ενεργητικών και παθητικών ρημάτων 233
Μάθημα 81: Από την ενεργητική στην παθητική σύνταξη και αντίστροφα 236
Μάθημα 82: Ρήματα δεύτερης συζυγίας 239
Μάθημα 83: Προστάζοντας με ρήματα 240
Μάθημα 84: Οι μετοχές των ρημάτων της ενεργητικής φωνής 242
Μάθημα 85: Οι μετοχές των ρημάτων της παθητικής φωνής 244
Μάθημα 86: Γενικές επαναληπτικές ασκήσεις στα ρήματα (1) 246
Μάθημα 87: Γενικές επαναληπτικές ασκήσεις στα ρήματα (2) 252
Μάθημα 88: Γενικές επαναληπτικές ασκήσεις στα ρήματα (3) 255
Μάθημα 89: Η σημασία των λέξεων (κυριολεξία - μεταφορά) 257
Μάθημα 90: Η σημασία των λέξεων (παρομοίωση και μεταφορά) 260

Μάθημα 91: Η σημασία των λέξεων (αντίθετες λέξεις ή αντώνυμα) 262
Μάθημα 92: Ευθύς και πλάγιος λόγος 263
Μάθημα 93: Τα επιρρήματα (χρονικά - τροπικά) 265
Μάθημα 94: Τα επιρρήματα (τοπικά - ποσοτικά) 267
Μάθημα 95: Οι προθέσεις 271
Μάθημα 96: Οι σύνδεσμοι και τα επιφωνήματα 274

Απαντήσεις στις Ασκήσεις-Εφαρμογές 279

Αντί προλόγου

Λίγα Λόγια για τον μαθητή

Το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου γράφτηκε **για σένα.** Είναι ένας πολύτιμος σύμβουλος, που μπορεί να φανεί **πολύ χρήσιμος** στην προσπάθεια που κάνεις να ανακαλύψεις και να κατακτήσεις τα μυστικά αλλά και την ομορφιά της μητρικής σου γλώσσας.

Δε σου ζητάμε να απομνημονεύσεις κανόνες και να γεμίσεις το κεφάλι σου με λέξεις και γράμματα. Σου ζητάμε να δεις τη γλώσσα μας με ένα **μάτι φιλικό**, να την αγαπήσεις, να την προσεγγίσεις με ευαισθησία, να ανακαλύψεις τους νόμους που τη διέπουν, να την κατακτήσεις.

Έχεις στη διάθεσή σου **ένα πλούσιο υλικό**, που διακρίνεται για την επιστημονική του αρτιότητα, τη μεθοδική του διάρθρωση και την ελκυστική παρουσίασή του. Δε χρειάζεται να κουραστείς γράφοντας και αντιγράφοντας. Είναι αρκετό να συγκεντρώσεις την προσοχή σου στα γραμματικά φαινόμενα, να τα παρατηρήσεις, να τα αναλύσεις στα συστατικά τους και να τα ανασυνθέσεις. Έτσι, χωρίς να το πολυκαταλάβεις, θα γίνουν **κτήμα σου**. Οι **ασκήσεις-εφαρμογές** θα σου δώσουν την ευκαιρία να σταθεροποιήσεις τις γνώσεις σου και να τις αξιοποιήσεις τόσο για τη γλωσσική σου ανάπτυξη όσο και για την εν γένει πνευματική σου ολοκλήρωση.

Λίγα λόγια για τους γονείς

Πάνω από τριάντα χρόνια μελετούμε τις γνωστικές ανάγκες των παιδιών σας και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά τη διδακτική διαδικασία. Σήμερα, μπορούμε να σας **διαβεβαιώσουμε** ότι είμαστε σε θέση να προτείνουμε **λύσεις** που εξασφαλίζουν τη γλωσσική τους ανάπτυξη και, κατ' επέκταση, την πνευματική τους ολοκλήρωση.

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας δεν είναι ένα ακόμη βιβλίο ανάμεσα στα χιλιάδες άλλα που κυκλοφορούν στην αγορά. Είναι το **αποθησαύρισμα** πείρας και γνώσης δεκαετιών. Είναι το μορφωτικό αγαθό που μπορεί να αφομοιώσει κάθε μαθητής, «δυνατός» ή «αδύνατος», και να το μετατρέψει σε δύναμη πνευματική, σε **εφαλτήριο** που θα του δώσει την ισχυρή ώθηση για υψηλές πνευματικές κατακτήσεις.

Στις ενενήντα έξι ενότητες (μαθήματα) του βιβλίου θα βρείτε **όλη την ύλη** της γραμματικής και όσες γνώσεις από το συντακτικό μπορούν να κατανοηθούν και να αφομοιωθούν από τα παιδιά της Γ΄ τάξης του Δημοτικού σχολείου. Τα περιεχόμενά του είναι δομημένα με τρόπο μεθοδικό και η προσέγγισή τους δεν παρουσιάζει ιδιαίτερες δυσκολίες.

Ο μαθητής διαβάζει και παρατηρεί προσεκτικά τα παραδείγματα που προηγούνται σε κάθε ενότητα και προχωρεί στην εκτέλεση των ασκήσεων, που διακρίνονται για τον δημιουργικό τους χαρακτήρα και την ελκυστικότητά τους.

Δεν υποστηρίζουμε ότι το βιβλίο μας είναι το μαγικό ραβδί που με ένα άγγιγμά του θα κάνει σοφά τα παιδιά σας. Πιστεύουμε όμως ότι είναι ένα **αξιόπιστο εργαλείο**, που μπορεί να τα βοηθήσει αποτελεσματικά στην προσπάθειά τους να κατακτήσουν τη γνώση.

Λίγα λόγια για τον δάσκαλο

Το βιβλίο που έχεις στα χέρια σου, αγαπητέ συνάδελφε, είναι ένα βοηθητικό βιβλίο, που καλύπτει την ύλη της **γραμματικής** της νεοελληνικής γλώσσας, και όσα από τα στοιχεία του **συντακτικού** μπορεί να κατανοήσει ο μαθητής της Γ΄ Δημοτικού.

Βασίζεται, όσον αφορά το θεωρητικό του μέρος, στη νέα σχολική Γραμματική της Ε΄ και Στ΄ Δημοτικού, καθώς και στη Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου.

Εκτός από τη θεωρία, την οποία προσπαθήσαμε να παρουσιάσουμε με σαφήνεια και μεθοδικότητα, προτείνουμε μια μεγάλη **ποικιλία δημιουργικών ασκήσεων** που κινούνται μέσα στον γνωστικό κόσμο του μαθητή και δίνουν τη δυνατότητα στον δάσκαλο να επιλέξει τις κατάλληλες δραστηριότητες για την τάξη του και για το πνευματικό επίπεδο του κάθε μαθητή, ικανοποιώντας έτσι την παιδαγωγική απαίτηση για **εξατομίκευση** της διδασκαλίας του.

Οι συγγραφείς

Μάθημα 1: Φθόγγοι και γράμματα

Φθόγγοι

Για να προφέρουμε τις λέξεις, βγάζουμε ήχους από το στόμα μας. Αυτούς τους ήχους τους ονομάζουμε **φθόγγους**.

π.χ.: η λέξη *ένα* σχηματίζεται από τους φθόγγους *ε*, *ν*, *α*.

Η γλώσσα μας περιλαμβάνει τους παρακάτω φθόγγους: **α**, **ε**, **ι**, **ο**, **ου**, **β**, **γ**, **δ**, **ζ**, **θ**, **κ**, **λ**, **μ**, **ν**, **π**, **ρ**, **σ**, **τ**, **φ**, **χ**, **μπ**, **ντ**, **γκ**, **τσ**, **τζ***.

Γράμματα

Τα γραπτά σημάδια με τα οποία παριστάνουμε τους φθόγγους ονομάζονται *γράμματα*. Αυτά αποτελούν το αλφάβητο της ελληνικής γλώσσας και είναι 24:

Κεφαλαία	Πεζά	Ονομασία γραμμάτων	Κεφαλαία	Πεζά	Ονομασία γραμμάτων
Α	α	άλφα	Ν	ν	νι
Β	β	βήτα	Ξ	ξ	ξι
Γ	γ	γάμα	Ο	ο	όμικρον
Δ	δ	δέλτα	Π	π	πι
Ε	ε	έψιλον	Ρ	ρ	ρο
Ζ	ζ	ζήτα	Σ	σ	σίγμα
Η	η	ήτα	Τ	τ	ταυ
Θ	θ	θήτα	Υ	υ	ύψιλον
Ι	ι	γιώτα	Φ	φ	φι
Κ	κ	κάπα	Χ	χ	χι
Λ	λ	λάμδα	Ψ	ψ	ψι
Μ	μ	μι	Ω	ω	ωμέγα

Η σειρά με την οποία γράφονται λέγεται **αλφαβητική** και είναι πολύ χρήσιμη, γιατί σύμφωνα με αυτή συντάσσονται τα γλωσσικά λεξικά (ορθογραφικά, ερμηνευτικά κτλ.), οι ονομαστικές καταστάσεις κτλ.

---

* Ορισμένες γραμματικές, όπως η νέα *Γραμματική Ε΄* και *Στ΄ Δημοτικού*, δεν εντάσσουν στους φθόγγους τα **τσ** και **τζ**.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει πάντοτε αντιστοιχία ανάμεσα στους φθόγγους και στα γράμματα της ελληνικής γλώσσας. Για παράδειγμα, τα γράμματα ο, ω παριστάνουν τον φθόγγο [ο]. Για τον φθόγγο [ου] συνδυάζονται τα γράμματα ο+υ. Για τον φθόγγο [μπ] τα μ+π. Για τον φθόγγο [γκ] άλλοτε τα γ+κ και άλλοτε τα γ+γ. Για τον φθόγγο [τσ] τα τ+σ κτλ.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Να χωρίσεις τις παρακάτω λέξεις σε φθόγγους και σε γράμματα όπως στο παράδειγμα:**

Λέξεις	Φθόγγοι	Γράμματα
τσατσάρα	τσ - α - τσ - ά - ρ - α (6)	τ - σ - α - τ - σ - ά - ρ - α (8)
έμπορος	.....	.....
ντύνομαι	.....	.....
βότσαλο	.....	.....
τζάμι	.....	.....
μπαούλο	.....	.....
γκρεμίζω	.....	.....
τζίτζικας	.....	.....

2. **Θυμάσαι ότι τα κύρια ονόματα αρχίζουν με κεφαλαίο γράμμα; Να γράψεις δύο ονόματα:**

α) ανθρώπων ....
β) πόλεων ....
γ) βουνών ....
δ) χωριών ....
ε) ποταμών ....
στ) νησιών ....
ζ) μηνών ....
η) ημερών ....

3. **Να χρησιμοποιήσεις κεφαλαία γράμματα όπου χρειάζεται στο παρακάτω κείμενο (με κόκκινο μολύβι):**

ο πατέρας του νίκου και της μαρίας είναι ναυτικός. όταν γυρίζει στο νησί του, τη χίο, μιλά συχνά για τα ταξίδια του. έχει ταξιδέψει στα νησιά του αιγαίου, στον πειραιά, στη θεσσαλονίκη, στην πάτρα. έχει πάει στα λιμάνια της ευρώπης και της αμερικής. έχει φτάσει ως την αυστραλία.

Ο πατέρας.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

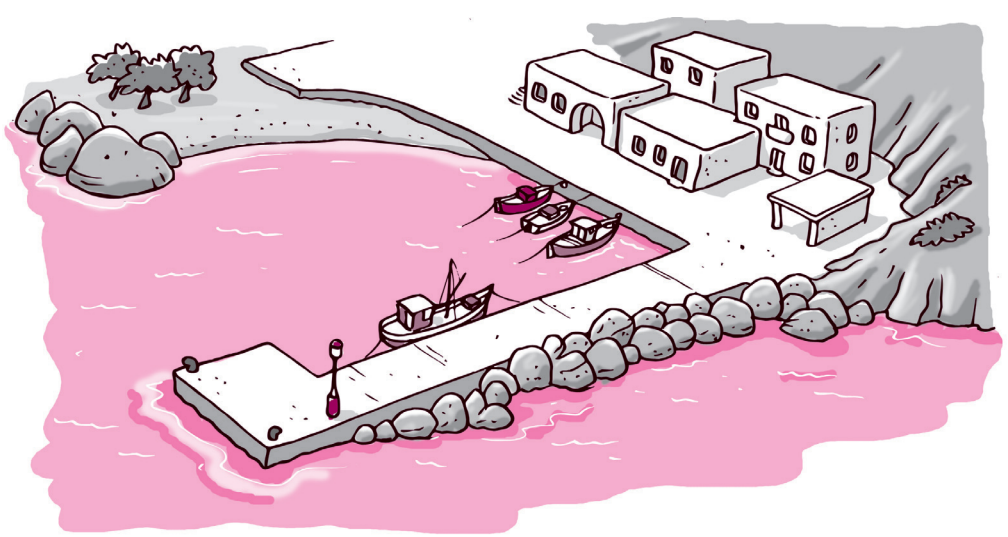

Μάθημα 2: Φωνήεντα και σύμφωνα

Τα 24 γράμματα της ελληνικής γλώσσας χωρίζονται σε φωνήεντα και σύμφωνα.

Τα **φωνήεντα** είναι 7:

α, ε, η, ι, ο, υ, ω

Τα **σύμφωνα** είναι 17:

β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν, ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ και **ψ**

Φωνήεντα ονομάζονται οι φθόγγοι που όταν προφέρονται, ο αέρας που βγαίνει από το στόμα μας δε συναντά εμπόδια.

π.χ. *α-έ-ρα*ς.

Σύμφωνα ονομάζονται οι φθόγγοι που όταν προφέρονται, ο αέρας που βγαίνει από το στόμα μας συναντά κάποιο εμπόδιο.

π.χ. *τρα-πέ-ζι*.

Τελικά σύμφωνα

Τελικά σύμφωνα είναι το **ς** και **ν**.

Γράμματα διπλά

Τα γράμματα **ξ** και **ψ** λέγονται διπλά, γιατί το καθένα από αυτά παριστάνει δύο φθόγγους. Το **ξ** παριστάνει τους φθόγγους *κ+σ* και το **ψ** παριστάνει τους φθόγγους *π+σ*.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. Να γράψεις 7 λέξεις που να αρχίζουν κάθε φορά με ένα διαφορετικό από τα 7 φωνήεντα:

....

....

.....

2. Να γράψεις 17 λέξεις που να αρχίζουν κάθε φορά με ένα διαφορετικό από τα 17 σύμφωνα.

....

....

....

....

....

....

3. Να γράψεις τα φωνήεντα που έχει η καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

α) αναστενάζω .....

β) πατρίδα .....

γ) ερώτηση .....

δ) φωνήεντα .....

4. Τα φωνήεντα είναι εφτά. Να γράψεις ποια φωνήεντα δε χρησιμοποιούνται στη λέξη:

φ ρ ο ν τ ί ζ ο ν τ α ς

Λείπουν τα: .....

5. Να γράψεις τα σύμφωνα που έχει η καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

α) χαλάσει .....

β) λυπημένοι .....

γ) σύμφωνα .....

δ) χρώμα .....

6. Να γράψεις το σύμφωνο που λείπει στις λέξεις:

.....έλος	.....έρμα	.....άρος
δέ.....α	βά.....ω	γά.....α

Μάθημα 3: Τα δίψηφα φωνήεντα αι και οι συνδυασμοί αυ και ευ

Κείμενο

Αν**οί**χτηκαν στο πέλαγος. Τώρα πια το νησί τους φ**αι**νόταν μικρό. «Π**ού** να βρίσκετ**αι** το εκκλησάκι;» ρώτησε ο πατέρας. «**Είναι** εκ**εί**, μπροστά από το **βουνό**.» απάντησε ο **υι**ός.

Στο παραπάνω κείμενο παρατηρούμε πως σε αρκετές περιπτώσεις δύο φωνήεντα προφέρονται μαζί σαν ένα, παριστάνουν δηλαδή έναν φθόγγο.

π.χ. *αν**οί**χτηκαν, φ**αι**νότ**αν**, β**ου**νό*, κ.ά.

Τα *φωνήεντα* αυτά λέγονται **δίψηφα φωνήεντα**.

Τα **δίψηφα φωνήεντα** είναι 5:

αι, ει, οι, ου, υι

Εκτός από τα **δίψηφα φωνήεντα** έχουμε και τους **συνδυασμούς** των φωνηέντων **αυ** και **ευ** που έχουν *διπλή* προφορά.

π.χ. **Συνδυασμός αυ=αφ**
αυτοκίνητο, αυτός

Συνδυασμός αυ=αβ
αυγό, αυγερινός

π.χ. **Συνδυασμός ευ=εφ**
ευτυχία, πεύκο

Συνδυασμός ευ=εβ
ευγενικός, ευελιξία

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Στο παρακάτω κείμενο να χρωματίσεις με κόκκινο τα δίψηφα φωνήεντα και με μπλε τους συνδυασμούς φωνηέντων:**

Ο Δημήτρης κάθεται στο αναπαυτικό κάθισμα του αεροπλάνου. Ταξιδεύει με τον πατέρα του για το νησί. Χαίρεται πολύ που ο πατέρας του τον παίρνει μαζί του. Το ταξίδι είναι ευχάριστο, παρόλο που ξεκίνησαν την αυγή και ένιωθαν λίγο κουρασμένοι.

2. **Για καθένα από τα πέντε δίψηφα φωνήεντα να βρεις και να γράψεις από 4 λέξεις που να τα περιέχουν. Για το υι γράψε μόνο μία ή δύο:**

α) αι: ....

β) ει: ....

γ) οι: ....

δ) υι: ....

ε) ου: ....

3. **Να βρεις και να γράψεις λέξεις με συνδυασμούς αυ, ευ:**

αυ=αφ: ....

αυ=αβ: ....

ευ=εφ: ....

ευ=εβ: ....

4. **Στις παρακάτω λέξεις να υπογραμμίσεις τα δίψηφα φωνήεντα:**

α) βοήθεια γ) καημός μου ε) αίθουσα

β) αγαπούσα δ) ρόιδα στ) οικογένεια

5. **Να συμπληρώσεις τα κενά στις παρακάτω προτάσεις:**

Ο ξάδερφός μου υπηρετ..... στο ν.....τικό.

Οι γον.....ς μου κι εγώ κάθε Κυριακή πηγ.....νουμε στην εκκλησία.

Οι δρόμ..... της Αθήνας .....ν..... γεμάτ..... από .....τοκίνητα.

Το κ.....δ.....νι του σχολ.....ου χτύπησε.

Το καλοκ.....ρι πέρασα .....χάριστα.

Κάθε Δ.....τέρα και Παρασκ.....ή κάνω Αγγλικά.

6. **Να συμπληρώσεις τα κενά και έπειτα να τονίσεις όπου χρειάζεται τις λέξεις στο κείμενο που ακολουθεί:**

Όμως, ...τε με το καλό .....τε με το άγριο ο Πασχάλης βαζ..... μυαλό. Φορές, τόσο σπάνια, πεφτ..... στο κρεβάτι και της ζητα..... να του π..... παραμύθι, δέκα χρονών αγόρι. Με την ωρ.....α της φωνή του λε..... τα παραμύθια π..... της έλεγε η Νένα της, για τους εφτά δράκοντες π..... τα 'βαλαν με τον μικρό Ανδρέα π..... ήθελε να σωσ..... τη μάνα του, π..... την .....χαν φυλακισμένη στο κάστρο τους. Κι άκουγε ο Πασχάλης, άκουγε χωρίς να μιλα..... . Κι ο Ανδρέας, σκότωνε τους δράκ.....ς και λ.....τερωνε τη μάνα του. Και βαρ.....ναν τα βλέφαρα του π.....δι..... της και έκανε τον στ.....ρό της. .....λογημένος ο ύπνος.

Ζωρζ Σαρή, *Ο κύριός μου*, Εκδόσεις Πατάκη

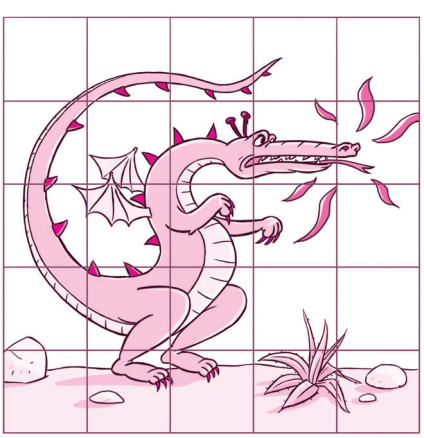

Μάθημα 4: Τα δίψηφα σύμφωνα

Κείμενο

*Μέσα στον κά**μπ**ο, λίγο πιο πέρα από τα τελευταία σπίτια, είναι ένα εργοστάσιο. Κάθε μέρα έρχο**ντ**αι οι εργάτες με λεωφορεία για να πιάσουν δουλειά. Γύρω από το εργοστάσιο υπάρχει καταπράσινο **γκ**αζόν. Δουλεύουν από την αυγή μέχρι να βγει το φε**γγ**άρι.*

Στο παραπάνω κείμενο παρατηρούμε πως σε αρκετές περιπτώσεις δύο σύμφωνα προφέρονται μαζί σαν ένα.

π.χ. *κά**μπ**ος, έρχο**ντ**αι, **γκ**αζόν, φε**γγ**άρι.*

Τα σύμφωνα αυτά τα λέμε **δίψηφα** σύμφωνα.

Τα **δίψηφα** σύμφωνα είναι τα εξής:

μπ, ντ, γκ, γγ

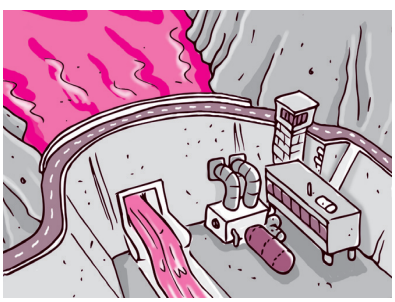

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Στο παρακάτω κείμενο να χρωματίσεις με κόκκινο τα δίψηφα σύμφωνα:**

Ο θείος μου ο Ντίνος το καλοκαίρι κάνει πολλά μπάνια. Τον χειμώνα όμως θέλει να βλέπει τη θάλασσα μέσα από την τζαμαρία της γκαρσονιέρας του, πίνοντας ζεστό τσάι με τον φίλο του τον Βαγγέλη.

2. **Να συμπληρώσεις στις παρακάτω λέξεις το σωστό δίψηφο σύμφωνο:**

.....ιμέντο	.....αστούνι	κα.....αρόλα	.....άκι
.....ύσιμο	πα.....άκι	α.....άθι	α.....άμωση
α.....ίδωρο	.....αούλο	.....εκούρι	ά.....ελος.

3. Να γράψεις 3 λέξεις για κάθε δίψηφο σύμφωνο:

α) μπ: .....

β) ντ: .....

γ) γκ: .....

δ) γγ: .....

4. Με τις παρακάτω λέξεις και άλλες δικές σου να κάνεις ένα μικρό κείμενο:

λάμπα μπαίνω
χειμώνας
τζάκι βροντές
τσάι κακοκαιρία
γκιόνης (νυχτοπούλι)
κρύο
τζάμι

Μια μέρα του χειμώνα

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

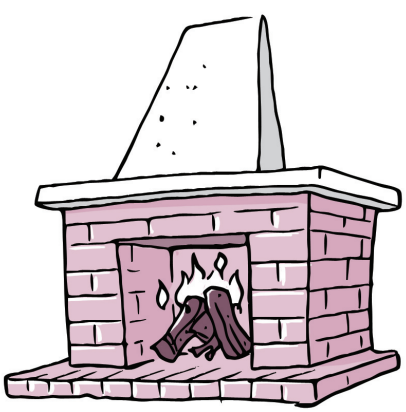

Μάθημα 5: Οι δίφθογγοι

Παραδείγματα
α) *βό**ηθ**α*
β) *βά**ιδ**ι*
γ) *κορ**όιδ**ο*
δ) ***άι**ντε*
ε) ***αη**δία*

Στις παραπάνω λέξεις δύο φωνήεντα προφέρονται σε χρόνο μιας συλλαβής. Αυτά τα φωνήεντα αποτελούν τις **διφθόγγους**.

Οι δίφθογγοι είναι οι εξής:

αϊ, αη, οη, οϊ

και λέγονται **κύριες** δίφθογγοι.

Έχουμε όμως και μια άλλη κατηγορία διφθόγγων, τις **καταχρηστικές**.

Κάθε συνδυασμός του **ι**, **υ**, **ει**, **οι** με το ακόλουθο φωνήεν ονομάζεται **καταχρηστική δίφθογγος**.

Παραδείγματα: *γ**υα**λί, γειτον**ιά**, αλλ**ιώ**ς, όπ**οιο**ς, δ**υο**.*

Προσοχή!

Για να είναι **δίφθογγος** ή **καταχρηστική δίφθογγος**, πρέπει τα δύο φωνήεντα ή τα δίψηφα να προφέρονται σε *μια συλλαβή*.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Στις παρακάτω λέξεις των φράσεων να υπογραμμίσεις με κόκκινο τις διφθόγγους:**

Τα πουλιά κελαηδούσαν στα δέντρα. Μέσα στο δάσος τα παιδιά βρήκαν μια αηδονοφωλιά.
Τους μάγεψε η νεράιδα του παραμυθιού.
Ο καημένος ο Γιάννης σκόνταψε και χτύπησε.
Η μαμά χάιδεψε τα μαλλιά μου.

2. **Να υπογραμμίσεις στις παρακάτω λέξεις των φράσεων τις καταχρηστικές διφθόγγους:**

Ο ήλιος μάς φώτιζε από ψηλά. Τα αηδόνια άρχισαν το όμορφο τραγούδι τους.
Η γειτονιά γέμισε από αγόρια και κορίτσια.
«Μην παραπονιέσαι» μου είπε η μαμά.
Η Μαίρη άδειασε τις τσάντες με τα τρόφιμα. «Όποιος βιάζεται σκοντάφτει» λέει μια παροιμία. Πρόσεξε μην κοπείς με τα γυαλιά.

3. **Να συμπληρώσεις τις λέξεις με μία από τις καταχρηστικές διφθόγγους ιε, ιο, ιου, ιω, οια, οιο, υα:**

π.....ς,	β.....λί,	παιδ.....,	γ.....λί,
παιδ.....ν,	όπ.....,	όπ.....	

4. **Να γράψεις με ποια δίψηφα φωνήεντα παριστάνεται ο φθόγγος ι:**

Ο φθόγγος ι παριστάνεται με: . ....., ..., ...

5. Για καθεμία από τις παρακάτω διφθόγγους να γράψεις 3 λέξεις που να την περιέχουν:

1. αϊ: .....
2. αη: .....
3. οϊ: .....
4. οη: .....
5. ια: .....
6. ιε: .....
7. ιο: .....
8. ιω: .....
9. ιου: .....
10. εια: .....
11. οια: .....
12. οιου: .....

6. Να χωρίσεις τις παρακάτω λέξεις σε φθόγγους και γράμματα:

Λέξεις	Φθόγγοι	Γράμματα
1. κορόιδο	.....	.....
2. νεράιδα	.....	.....
3. αηδόνι	.....	.....
4. Αϊ-Γιάννης	.....	.....
5. ελιά	.....	.....
6. αλλιώτικος	.....	.....
7. παιδιά	.....	.....
8. γυάλινος	.....	.....

Μάθημα 6: Οι λέξεις

Κείμενο

Το ξυπνητήρι χτυπάει. Τεντώνομαι στο κρεβάτι μου.
Ανοίγω τα μάτια μου. Σε λίγο τα ξανακλείνω.
Δεν κοιμάμαι. Χουζουρεύω.

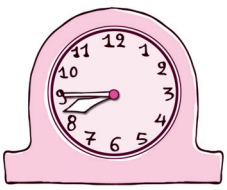

Στο παραπάνω κείμενο η πρώτη πρόταση αποτελείται από τρία μέρη. Η δεύτερη πρόταση από τέσσερα μέρη. Η τρίτη και η τέταρτη από τέσσερα μέρη. Η πέμπτη από δύο και η έκτη από ένα. Τα χωριστά αυτά μέρη από τα οποία γίνεται η πρόταση λέγονται **λέξεις**.

Μια πρόταση γίνεται από **λέξεις**.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. Να αλλάξεις τη σειρά των λέξεων στις ακόλουθες προτάσεις, ώστε να βγαίνει νόημα:

στο σαλόνι μητέρα πηγαινοέρχεται η.

.....

από δρόμο τον μου αυτιά στα ένα φτάνει μουγκρητό.

.....

η παιδιά τάξη έχει είκοσι τρία μας.

.....

2. Στις παρακάτω προτάσεις να συμπληρώσεις τα γράμματα των λέξεων που λείπουν:

Τα καράβια ταξ ..... στη θάλασσα.

Ο ταχυδρόμος μοι ..... τα γράμματα.

Η Μαίρη πο ..... τα λουλούδια.

Το αυτοκίνητο τρ ..... στο δρόμο.

3. **Οι λέξεις στις παρακάτω προτάσεις μπερδεύτηκαν ξανά! Να τις βάλεις σε κανονική σειρά, για να γίνουν προτάσεις με σωστό νόημα:**

διδάσκει, ο, το, δάσκαλος, μάθημα.

.....

γιαγιά, λέει, η, εγγονάκια, στα, της, παραμύθια.

.....

4. **Να γράψεις μία πρόταση με 3 λέξεις, μία με 4 και μία με 5:**

α. .....

β. .....

γ. .....

5. **Να γράψεις 3 προτάσεις με τα ζευγάρια των λέξεων:**

ζέστη – καλοκαίρι .....

.....

θάλασσα – μπάνια .....

.....

σχολείο – εκδρομή .....

.....

6. **Να υπογραμμίσεις τις λέξεις των παρακάτω προτάσεων:**

1. Η τάξη έστεκε όρθια.
2. Με λένε Γιώργο.
3. Συγγνώμη.
4. Ο δάσκαλος ήταν ψηλός.

Μάθημα 7: Οι συλλαβές

Κείμενο

Τα κλάματα του μωρού σταμάτησαν.

Στην παραπάνω πρόταση έχουμε πέντε λέξεις. Δύο λέξεις έχουν μια συλλαβή *(τα, του)*. Μία έχει δύο συλλαβές *(μω-ρού)*. Μία έχει τρεις συλλαβές *(κλά-μα-τα)* και μία τέσσερις συλλαβές *(στα-μά-τη-σαν)*.

Συλλαβή λέγεται κάθε κομμάτι της λέξης που γίνεται από ένα φωνήεν ή μία δίφθογγο μόνα τους ή μαζί με ένα ή περισσότερα σύμφωνα.

Λέξεις	**Συλλαβές**
άκουσα	*ά-κου-σα*
πέρασε	*πέ-ρα-σε*
πελαργός	*πε-λαρ-γός*

Οι λέξεις ανάλογα με τον αριθμό των συλλαβών τους λέγονται μονοσύλλαβες, δισύλλαβες κτλ.

Λέξεις	**Αριθμός συλλαβών**	**Λέγεται...**
και	1 συλλαβή (και)	μονοσύλλαβη
έλα	2 συλλαβές (έ-λα)	δισύλλαβη
πίνακας	3 συλλαβές (πί-να-κας)	τρισύλλαβη
ανεμόμυλος	περισσότερες από τρεις (α-νε-μό-μυ-λος)	πολυσύλλαβη

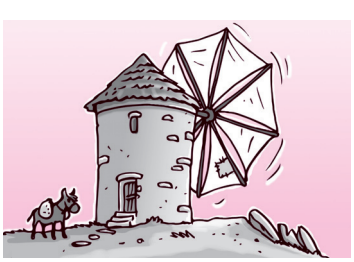

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. Να γράψεις από το βιβλίο *Η Γλώσσα μου* από 3 λέξεις ως εξής:

Μονοσύλλαβες	Δισύλλαβες	Τρισύλλαβες	Πολυσύλλαβες
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

2. Να γράψεις και από 3 δικές σου λέξεις που θυμάσαι:

Μονοσύλλαβες	Δισύλλαβες	Τρισύλλαβες	Πολυσύλλαβες
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

3. Τις παρακάτω λέξεις του κειμένου να τις χωρίσεις σε συλλαβές χωριστά κάθε κατηγορία:

Στο διαμέρισμα του πάνω ορόφου μια πόρτα κλείνει με βρόντο. Κάποιοι κατεβαίνουν τη σκάλα. Κουβεντιάζουν και γελούν. Τι ωραία να αρχίζεις τη μέρα σου με γέλιο!

Μονοσύλλαβες: .....

Δισύλλαβες: .....

.....

Τρισύλλαβες: .....

.....

Πολυσύλλαβες: .....

.....

Μάθημα 8: Λήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα

Λέξη

κα-λο-καί-ρι

- → λήγουσα
- → παραλήγουσα
- → προπαραλήγουσα

Οι συλλαβές που σχηματίζουν τις λέξεις έχουν κάποιο όνομα. Η τελευταία συλλαβή λέγεται **λήγουσα**. Η δεύτερη από το τέλος **παραλήγουσα** κι η τρίτη από το τέλος **προπαραλήγουσα**.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Στον παρακάτω πίνακα να βάλεις τις συλλαβές των λέξεων στη σωστή θέση:**

Λέξεις	Προπαραλήγουσα	Παραλήγουσα	Λήγουσα
ένα	.....		
ανοίγει	.....		
παράθυρο	.....		
ψάχνω	.....		
συνεχίζεται	.....		

2. **Στις παρακάτω λέξεις να χρωματίσεις τη λήγουσα με κόκκινο, την παραλήγουσα με πράσινο και την προπαραλήγουσα με μπλε:**

Οι γονείς αγόρασαν στο κοριτσάκι ένα ζευγάρι παπούτσια χορού. Το κοριτσάκι, που ήταν πολύ ντροπαλό, κοκκίνισε και τους ευχαρίστησε. Από εκείνη την ημέρα δε σταμάτησε να χορεύει.

Μάθημα 9: Ο συλλαβισμός των λέξεων

Παραδείγματα

α) *κά-θο-μαι*
β) *έ-παι-ζα*
γ) *πα-τέ-ρας*

Στο πρώτο παράδειγμα το «θ» είναι ανάμεσα στο «α» και το «ο» και το «μ» ανάμεσα στο «ο» και το «αι». Παρατηρούμε ότι και το «θ» και το «μ» συλλαβίζονται με το δεύτερο φωνήεν.

Ένα **σύμφωνο** ανάμεσα σε δύο **φωνήεντα** το συλλαβίζουμε με το **δεύτερο** φωνήεν.

Παραδείγματα

α) *α-πλώ-νε-ται*
β) *Δη-μή-τρης*
γ) *ό-μορ-φος*

Στο πρώτο παράδειγμα έχουμε τα δύο σύμφωνα «πλ» ανάμεσα στα φωνήεντα «α» και «ω». Παρατηρούμε ότι συλλαβίστηκαν μαζί και μάλιστα με το δεύτερο φωνήεν «ω», επειδή από τα δύο αυτά γράμματα αρχίζει λέξη ελληνική (πλοίο, πλένω).

Το ίδιο συμβαίνει και με τη λέξη *Δη-μή-τρης* (*τρένο, τραπέζι*).

Δύο **σύμφωνα** ανάμεσα σε δύο **φωνήεντα** τα συλλαβίζουμε με το **δεύτερο** φωνήεν, όταν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη. Αν δεν αρχίζει, τότε χωρίζονται. βλ. παράδειγμα γ) «ό-μορ-φος» (Από «ρφ» δεν αρχίζει ελληνική λέξη).

Τρία σύμφωνα συλλαβίζονται μαζί αν αρχίζει ελληνική λέξη και από τα τρία (παρ. α) ή τουλάχιστον από τα δύο πρώτα (παρ. β). Αλλιώς χωρίζονται (παρ. γ).

Παραδείγματα

α) *κά-στρο (στρώμα)*
β) *ε-χθρός (χθες)*
γ) *άν-θρω-πος*

Τα δύο **όμοια** σύμφωνα μέσα στη λέξη **χωρίζονται**.

Παραδείγματα

α) *Ο-δυσ-σέας*
β) *Γιάν-νης*

Άλλα παραδείγματα: άμ-μος, άλ-λος, θά-λασ-σα, ιπ-πέ-ας

Τα **δίψηφα φωνήεντα, οι δίφθογγοι, οι καταχρηστικές δίφθογγοι και οι συνδυασμοί αυ και ευ** στον συλλαβισμό λογαριάζονται σαν ένα φωνήεν και **δεν χωρίζονται**.

Παραδείγματα

α) *εί-μαι*
β) *βόι-δι*
γ) *παί-ζω*
δ) *ά-δειο*
ε) *ό-ποια*
στ) *απ-δό-νι*
ζ) *αυ-το-κί-νη-το*
η) *ευ-γε-νι-κός*

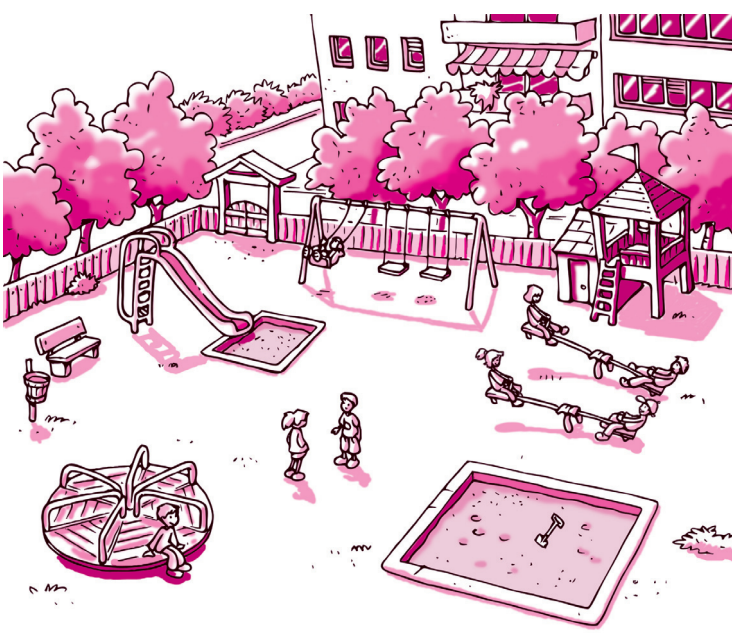

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. Τις παρακάτω λέξεις να τις χωρίσεις σε συλλαβές:

Λέξεις	Συλλαβισμός
α) παράθυρο	.....
σπίτι	.....
πρόβατο	.....
αέρας	.....
β) κοφτερός	.....
βγήκα	.....
αφθονία	.....
λασπερός	.....
ομπρέλα	.....
γ) αριθμός	.....
βαθμολογία	.....
περπατώ	.....
φάτνη	.....
άνθρακας	.....
δ) θάρρος	.....
θάλασσα	.....
γράμμα	.....
αμμουδιά	.....
κόκκινος	.....
ε) νεράιδα	.....
κορόιδο	.....
γάιδαρος	.....
έμπορος	.....
συνέχεια	.....
αντρειωμένος	.....

2. Να σημειώσεις στη γραμμή ένα Σ (σωστό), αν ο συλλαβισμός έγινε σωστά, και ένα Λ (λάθος), αν ο συλλαβισμός έγινε λάθος, και να δικαιολογήσεις την άποψή σου:

Λέξεις	Συλλαβισμός	Σ ή Λ
Ανάγνωση	Α - νά - γνω - ση	.....
Ορθογραφία	Ο - ρθο - γρα - φία	.....
Γραμματική	Γραμ - μα - τι - κή	.....
Έκθεση	Έ - κθε - ση	.....
Αριθμητική	Α - ριθ - μη - τική	.....
Ιστορία	Ισ - το - ρία	.....
Θρησκευτικά	Θρησ - κευ - τι - κά	.....
Γεωγραφία	Γε - ω - γρα - φία	.....
Γυμναστική	Γυ - μνα - στι - κή	.....

3. Να βάλεις έναν σταυρό στο κουτάκι για να δείξεις έτσι ποιες λέξεις έχουν συλλαβιστεί σωστά.

αγ - γε - λία	☐	έ - μπο - ρος	☐
α - γγε - λ ί - α	☐	έμ - πο - ρος	☐
αγ - γε - λί - α	☐	έμπο - ρος	☐
ατ - σάλ - ι	☐	ά - γγε - λος	☐
ατ -σά - λι	☐	ά - γγελ - ος	☐
α - τσά - λι	☐	άγ - γε - λος	☐
α - γκι - νά - ρα	☐	Έκ - το - ρας	☐
αγ - κι - νά - ρα	☐	Έ - κτο - ρας	☐
αγ - κι - νάρ -α	☐	Έ - κτορ - ας	☐

Μάθημα 10: Η πρόταση

Κείμενο

Ένα χειμωνιάτικο βράδυ το πιο περίεργο, το πιο απίθανο, το πιο χαριτωμένο ζωάκι του κόσμου ζητάει καταφύγιο στο δωμάτιο της Χαράς. Η Χαρά το σώζει από τον θανάσιμο εχθρό του....

Ευγένιος Τριβιζάς, *Το βουνό της τύχης*, Εκδόσεις Πατάκη

Στο παραπάνω κείμενο έχουμε δύο προτάσεις. Κάθε **πρόταση** εκφράζει ένα νόημα, κάποια σκέψη.

Πρόταση είναι ένα κομμάτι του λόγου με απλό νόημα.

Εμπεδωτικές ασκήσεις

1. **Να συμπληρώσεις τις προτάσεις:**

Η μητέρα ..... τα λουλούδια.

Οι μαθητές ..... τα μαθήματά τους.

Τα παιδιά ..... στην παιδική χαρά.

Ο κηπουρός ..... τα δέντρα.

2. **Να σχηματίσεις προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις:**

Λέξεις	Πρόταση
πίνακας – γράφω	.....
παιδιά – ποδόσφαιρο	.....
τηλεόραση – παιδικό πρόγραμμα	.....
πρόβατα – λιβάδι	.....

3. **Να βάλεις τις λέξεις στη σειρά και να σχηματίσεις προτάσεις:**

Κώστας, ο, επιμελής, είναι.

.....

μητέρα, η, το, σπίτι, καθαρίζει.

.....

παίζει, παππούς, ο, τα, με, εγγονάκια, του.

.....

Στις παραπάνω προτάσεις να βρεις το υποκείμενο (Υ) ρωτώντας «ποιος, -α, -ο» και το ρήμα (Ρ) και να τα σημειώσεις από πάνω.

4. **Σε κάθε πρόταση λείπει το πρώτο γράμμα. Να το γράψεις σωστά:**

.....έρασε το όμορφο καλοκαίρι. .....α σχολεία άνοιξαν. .....μαθητές και οι μαθήτριες γύρισαν χαρούμενοι στο σχολείο τους. .....έτος είμαι μαθητής (τρια) στη Γ΄ Δημοτικού.

5. **Οι παρακάτω προτάσεις δεν είναι σωστά γραμμένες. Λείπουν οι τελείες και δεν υπάρχουν κεφαλαία. Να τις γράψεις σωστά:**

το ζωάκι αποφασίζει να μείνει για πάντα κοντά της έτσι γνωρίζει η χαρά το γκουντούν και το γκουντούν τη χαρά έτσι αρχίζουν οι θαυμαστές, οι μυστικές τους περιπέτειες

Ευγένιος Τριβιζάς, *Το βουνό της τύχης*, Εκδόσεις Πατάκη

.....

.....

.....

.....